

130

BÓDI GÉZA

A községi igazgatás fejlődése a
felszabadulástól napjainkig.

Szeged, 1951.

Díss. A 27.

Erk : 1957 meier &
120/50-51 main

Diss. A 27.

B Ó D I G É Z A

doktori értekezése az
államigazgatási jogból

A KÖZSÉGI IGAZGATÁS FEJLŐDÉSE
A FELSZABADULÁSTÓL NAPJAINKIG

A 25. Diss.

Irta:

B ó d i G é z a

jogszigorló

Bírálni fölkérem dr. Charbonyi János
professzor urakat.
Antalffy József

Szeged, 1957. évi

1957. márc. hó 11.

Elfogadom.

dékan

1957. III. 9.

Charbonyi János
Alma mater: Szeged

Népi demokráciánk a felszabadulás után igen szép és értékes eredményeket ért el az államigazgatás terén. Ezen eredményeket nagyban köszönhetjük a magyar nép nagy barátjának, Sztálinnak, és nem utolsósorban a felszabadító Vörös Hadsereg dicső győzelmeinek. Ezen baráti támogatás mellett vált lehetővé az a hatalmas fejlődés, amely lehetővé tette, hogy Népköztársaságunk "a munkások és parasztok állama" megtalálja azt a szervezeti formát, amelynek keretein belül az állami erők a tőlük telhető legnagyobb erőfeszítéssel működhetnek közre a régi rend káros maradványai elleni harcban, a szocialista rend felépítéséért folyó küzdelemben.

A tanácsrendszer felépítése politikai és gazdasági vonatkozásaiban egyaránt döntő jelentőségű állomás a szocializmus felé vezető uton.

Államigazgatásunk átalakulása különösképen a községi igazgatás terén érezteti kedvező hatását. Alábbiakban igyekezni fogok a községi igazgatás felszabadulás utáni fejlődéséről átfogó képet adni.

Lakosságunk jelentős hányada községekben, tanyákon lakik. Államigazgatásunk számára nagy problémát okozott kezdettől fogva a községi igazgatás és ezzel kapcsolatban a tanyakérdés megoldása. A törökök kiűzése után szétszórt települések keletkeztek az egész országban, de főleg a Nagy Alföldön.

A lakosság egyrésze a már meglévő, kialakult falvakban, községekben telepedett le, nagyrésze azonban szét-szóródott és kialakította a ma is meglévő tanyavilágot.

A XIX. század állam az ugynevezett jogállam. A közigazgatás a jogszerűséget tette működése alapelveül. Tudjuk, hogy a burzsoa állam törvényei az uralmon levő tőkés osztály érdekeit tartják szem előtt. Ezek a törvények lehetővé teszik a munkás kizsákmányolását anélkül, hogy valaki jogsértést követne el. A felszabadulás előtt a községek egész tömegét találjuk, amelyeknek csaknem egész területe egy nagybirtokos tulajdona volt. A község tisztviselői így természetesen a nagybirtokos

alkalmazottai voltak. A községi képviselőtestület tagjai ^{fele} kétötöd részben a legtöbb adót fizetők, tehát a nagybirtokosok, a választott tagok pedig szintén a nagybirtokosokkal állottak gazdaságilag függő viszonyban. Ennek következtében nem is lehet csodálkozni, hogy az állam által nyújtott igencsekély lehetősége az igazságosságnak, teljesen elszikkadt. Nem ritkák voltak azok a jelességek sem, hogy, ha a nagybirtokosnak úgy tetszett, a község határától 20-30 km-re levő birtokait is a községhez csatoltatta. Így az ott lakó dolgozók kénytelenek voltak egy egyszerű anyakönyvi kivonatért, vagy narhalevélért 20-30 km-t gyalogolni. Ezen hibák kiküszöbölésével

már a felszabadulás előtt is többen foglalkoztak. Néhány tanulmány meg is jelent ezen problémával kapcsolatban. Kézzelfogható eredmény azonban a felszabadulás előtt nem igen született. A területrendezés és a községi igazgatás problémájának a megoldása a felszabadulás utáni évek legnagyobb eredményei.

A felszabadulás a községeket magukra hagyatva találta. A községházák kifosztva, üresen állottak. Amikor a felszabadulást követően újra megindult a rendezett állami munka, külső formáiban átvettük a régi burzsoa állangépezetet, amelyet a régi állam hagyott itt s amely még egész sor feudális maradványt is hordozott. Ugyanis felszabadulásunk előtt a községek-

ről az 1886 : XXII.tc. és a közigazgatás megreformálásáról szóló 1929 : XXX.tc.intézkedett.A régi szervezeti formákat a Párt vezetésével népi demokráciánknak kemény harcok árán sikerült új tartalommal megtöltenie.A felszabadulás után az államigazgatásról szóló első intézkedés az 1945.január 4-én kelt 14/1945.M.E.sz.rendelet.Ezen rendelet utal arra,hogy az ideiglenes kormány csak fokozatosan képes az államszervezet helyreállítására.Épen ezért fölszólitja az ország lakosságát,hogy a maguk erejéből gondoskodjanak a helyi önkormányzatok felállításáról és az igazgatási szervek létrehozásáról. A demokratikus pártokból és szak-

szervezeti küldöttekből alakult Nemzeti Bizottságok hatáskörébe tartozott az ideiglenes képviselőtestületek és a törvényhatósági bizottságok felállítása. Ezen önkormányzati testületek a régi önkormányzati testületek jogaiba léptek. Ezen bizottságok azonban már a dolgozó nép érdekeit képviselik. Véglegesen megszűnik a virilizmus. Ezzel megtörtént az első lépés a közigazgatás megtisztítására a kizsákmányoló nagybirtokosoktól. Az 1945. április 26-án kelt 1030/1945. M. E. sz. rendelet kötelezővé teszi az önkormányzati testületeknek az egész ország területén való felállítását.

Hosszu évszázados küzdelmek után végre elérkezett az az idő, amikor a

nép valóban maga irányíthatta a maga sorsát. A fent idézett rendeletek lehetővé teszik, hogy a laikus elemek is bekerülhessenek az önkormányzatok vezető állásaiba. Így a jegyzői állás elnyeréséhez is el lehet tekinteni a képesítés igazolásától, megfelelő gyakorlat igazolása mellett. Az így megalkotott községi képviselő-testület sokkal rugalmasabb, mint a felszabadulás előtti elődje. A községi igazgatási szervek első legfontosabb feladata a megindult ujjáépítés és termelő munka irányítása.

Községeink életében új korszak nyílt meg a Földreform Törvény végrehajtásával. A törvény végrehajtásával kapcsolatban a munka jórésze

magukra a községekre hárult. Minden helységben megalakították a Községi Földigénylő Bizottságokat. A Bizottság tagjait a földigénylők közül választották. Feladatuk a község határában levő ingatlanok összeírása, igénybevétele és a jogosultak ideiglenes birtokbahelyezése volt. Mindezen feladatok végrehajtásánál a legmesszebbmenően szem előtt kellett tartani a földműves dolgozó parasztságunk érdekeit a méltányosság és igazságosság szerint. A földek kiosztásával azonban még nem indulhattott meg teljes egészében a termelő munka. Nem volt igaérő, vetőmag, gazdasági felszerelés.

A 22500/1945.F.M.sz.rendelet felállította a községi, járási és megyei

Termelési Bizottságokat. A községi Termelési Bizottság termelési- és munkatervet készít, ezenkívül gondoskodik az igaerő és gazdasági gépek igénybevételéről, szétosztásáról, továbbá biztosítja a vetőmagot. A termelő munka megindulhatott. A Termelési Bizottság a községi előjárósággal karöltve biztosítja a termelés zavartalan menetét. Lassan kezd megvalósulni a szocialista állam egyik igen fontos funkciója, amely a szocialista államot megkülönbözteti a kapitalista államtól; a gazdasági szervező és kulturális nevelő funkció. A teljes kifejlődéshez azonban még sok nehézséggel kellett megküzdeni.

A megoldandó feladatok egyre

növekedtek. A hároméves terv megoldása nagy feladatok elé állította a községeket is. Az építő munkát nagyban akadályozta az egység hiánya és a pártoknak a hatalmon való osztozkodása. A nyugatra menekült reakciós tisztviselők visszafurakodtak a hivatalokba. Ezek a tisztviselők hivatali hatalmukat arra használták fel, hogy nyíltan, vagy titokban támogassák a reakciós elemeket. Voltak rendeleteink a reakció megfékezésére és az államigazgatás megtisztítására, így a különböző igazolási eljárások és az ugynevezett B-lista rendelet, azonban ezek nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, mivel a kormányzatban helytfoglaló reakciós tényezők nagyban akadályozták

a végrehajtást. Ez az időszak volt az, amikor a munkásosztálynak akaratára ellenére meg kellett osztania a hatalmat a tőkés rend érdekeit képviselő elemekkel.

Az 1947-48-as évek mélyreható változást hoztak államigazgatásunk fejlődésében. Ekkor már szép számmal voltak jól kiképzett munkás kádereink és ezeket mind bevitték az államigazgatásba. Az államigazgatás személyi megtisztítása nagyobb arányokat vett. Ezzel párhuzamosan az államigazgatás szervezetében is nagyszabású reformok történtek. Amilyen mértékben szorultak ki az aparátusból a reakciós elemek, amilyen mértékben tért rá dolgozó népünk a szocializmus alapjainak lerakására, majd

a szocializmus építésére, olyan mértékben nem elégedhattünk meg csak az állam apparátus személyi összetételének megváltoztatásával, hanem az apparátus szervezetében is fokozatosan és folyamatosan mélyreható változásokat kellett létrehozni. A tőkés elemek fokozatosan kiszorultak a gazdasági életből és az állami szektor jutott döntő szerephez. Létrejöttek a tervgazdálkodást előkészítő és irányító szervek: a Gazdasági Főtanács, majd az Országos Tervhivatal. Közben megalakultak az államigazgatási szervezet mellett a különböző népi bizottságok. Pártunk megindította a községpolitikai munkát. Egész sor állami feladat megoldásához mozgósította a pártonkívüli tömegeket is.

Gondoljunk csak a mezőgazdasági munkákkal kapcsolatos akciók gazdag tapasztalataira.

Mindez hatalmas előrehaladást jelentett, már csak azért is, mivel fokozta a dolgozók önbizalmát, öntudatát. Hatalmas fejlődés volt ez, mert az eredmények megmutatták, hogy dolgozó népünk milyen nagyszerűen megállja a helyét az állami feladatok elvégzésében is. A tények együttevége azt jelentették, hogy állami munkánk jelentős mértékben megjavult. Állami apparátusunk egy sor új feladat elvégzésére is alkalmassá vált. Ám a kedvező jelek ellenére egyre inkább megmutatkozott az is, hogy az állami szervezet burzsoá és bürokratikus formái nehezítik, fékezik és

gátolják a további munkát.

A fordulat éve óta népi demokráciánk azokat a feladatokat is meg tudja oldani, amelyek a népgazdaság tervezésében, a termelés és elosztás irányításában várnak az államra.

Parasztságunk felismerte a helyes utat, a szocializmus felé vezető utat. Minél nagyobb mértékben kerültek be a közigazgatás gépezetébe a népi elemek, annál nagyobb lett a bizalom a Magyar Dolgozók Pártja iránt, mert a reakció elleni harc élén a Párt állott. Dolgozó parasztságunk minden támogatást megkapott Népköztársaságunktól. Nagyszabásu falu villamosítási tervünk végrehajtása nyomán egymásután

gyulnak ki az eddig elhanyagolt falvakban a villanylámpák. A legtávolabbi falvakat is bekötőutak kapcsolják már be az uthálózatunkba.

Hároméves tervünk időelőtti, nagyszerű teljesítése, ötéves tervünk messzematató feladatai egyre fokozódó felelősséget rónak államapparátusunkra. Szinte napról-napra újabb és újabb munkaterületek nyílnak meg az állami szervek előtt; újabb és újabb kérdésekkel kell az állami szerveknek foglalkozniok. A társadalmi és gazdasági élet gyökeres átalakulása nyomán egyre világosabbá vált az is, hogy elkerülhetetlen az államhatálon szervezeti formáinak ujjaalakítása.

A személyeket adminisztráló, adót

behajtó burzsoá állam csak úgy változhat át az eleven élet ügyeit intéző, a szocializmus építésében résztvevő állami szervezetté, ha leveti a régi öncélú bürokratikus szervezeti formákat és olyan szervezetet épít ki, amely minden részében közvetlen kapcsolatban áll a termelésben folyó munkával, szervezetében is, munkamódszerében is hozzáigazodik az ötéves terv végrehajtásából folyó feladatokhoz.

A szocializmust építő állam feladatai közt döntő feladat a gazdálkodás, a termelés számára a legelőnyösebb feltételek biztosítása, a népgazdaság szervezése, a népgazdasági terv végrehajtásának biztosítása, a dolgozók nevelése.

A szocializmus építésének törvénye, hogy ebben a munkában nélkülözhetetlen a dolgozó milliók állandó közreműködése. Amilyen mértékben nőtt hazánkban a szocializmus építésének lendülete, olyan mértékben vált nemcsak szorítóbbá a régi államszervezet béklyója, de egyre sürgetőbbé az a pozitív igény, hogy olyan szervezetet hozzunk létre, amely képes biztosítani a tömegek bekapcsolását, a tömegek kezdeményezését, alkotó erejét, éber bírálatát és szervezett ellenőrzését az állami munka minden területén.

Példaképünk a nagy Szovjetunió államszervezete, amely a legszélesebb demokratikus elvek megvalósításával, harc közben kovácsolta szétbonthatat-

lan egységbe a Szovjetunió soknemzetű népét. A szovjet nép több évtizedes tapasztalata a gyakorlat tényeivel és eredményeivel bizonyította be, hogy a szocialista jellegű államhatalomnak legalkalmasabb, legmagasabbrendű, legfejlettebb formája a tanácsrendszer. A tanácsok munkáján keresztül az építő erők megszokszorozódnak.

1949 augusztusában Rákosi elvtárs irányításával dolgozó népünk megalkotta és törvénybe iktatta Népköztársaságunk Alkotmányát. Az alkotmány kifejezi az országépítő munkának már megvalósult eredményeit, a törvény erejével fogalmazza meg országunk gazdasági és társadalmi szerkezetében végbenent gyökeres

átalakulást és egyben a további fejlődés utját is megjelöli. Alkotmányunk éppen azért, mert hiven fejezi ki a megváltozott osztályviszonyokat, a megváltozott társadalmi rendet, az állami szervezet vonalán is levonja az ebből származó következtetéseket és felszámolja államhatalmunk burzsoá maradványait.

A tanácsrendszer kiépítésének előkészítését segítette az 1950 első felében történt területrendezés, amely véglegesen rendezte a megyei és járási határokat. A 4330/1945. M. E. sz. rendelet értelmében történt területátcsatolások csak szükségmegoldások voltak addig is, amíg általános területrendezésre kerülhetett sor.

A munkások és dolgozó parasztok

politikai színvonala, öntudata nagymértékben megnövekedett az alkotmány születése óta. Az állam ügyei iránt is egyre inkább fokozódik érdeklődésük. "Népköztársaságunk alkotmányának törvénybeiktatása óta eltelt háromnegyed esztendő alatt a magyar munkásság, a dolgozó parasztság és az értelmiség tömegeink politikai fejlődése, a közügyekbe való aktív bekapcsolódása teljességgel példánélküli növekedést mutat." /:Kádár János hivatkozott beszéde :/ Ilyen körülmények között a tanácsok megszervezéséhez, munkájuk megindításához és folytatásához szükséges tömegeink immár biztosítottak látszik. Ugyanakkor már egész sor olyan intézkedés történt, amely szervezeti

vonalon is a helyes irányba vitte előre a kérdést, lényegében előkészítette a tanácsrendszert.

A szocializmust építő állam elsősorban osztálytartalmát tekintve különbözik minden burzsoá államtól. Az államhatalom ereje a dolgozó többség hatalmát biztosítja a hatalomból kivetett, volt kizsákmányoló kisebbséggel és annak minden restaurációs kísérletével szemben. Az állam megváltozott osztálytartalma és megváltozott feladatai tükröződnek abban is, hogy amíg a burzsoá államban a hatalom a néppel szembeállított, zárt hivatali szervezetre épül, addig a szocializmust építő állam jellegzetessége éppen az, hogy munkájában a dolgozók legszélesebb tömegére

támaszkodik. Az elnyomás és kizsákmányolás alól felszabadított dolgozó tömegeket mozgósítja az állam feladatainak ellátására.

A szocializmust építő népi demokratikus államnak ezeket a sajátosságait fejezik ki a helyi tanácsok, Népköztársaságunk államhatalmának új középfoku és helyi szervei, amelyek a tanácsok rendszerének elvei szerint kapcsolódnak államhatalmunk és államigazgatásunk legfelső szerveihez. Amelyek a helyi tanácsok felállításakor fokozatosan felszámolják a régi ugynevezett önkormányzati szerveket és azok feladatkörét is átveszik.

A helyi tanácsok rendszerének megvalósítása új győzelme a magyar

demokráciának, mert ennek megvalósítása során, a proletáriátus diktatúrájának funkcióit betöltő, ezt megvalósító, a szocializmust építő népi demokratikus állam teljesen kialakul hazánkban. A helyi tanácsok felállítása, ezeknek a régi helyi közigazgatási rendszerünkhöz képest fejlettebb rendszere olyan haladást jelent, amelyet nagy örömmel fogadott munkásságunk, dolgozó parasztságunk, egész dolgozó népünk.

A helyi tanácsok létrehozása nemcsak a rendszert illetően, hanem működési és a munka tartalmi részét illetően is minőségi változást hoz államigazgatásunk munkájában. A tanácsok egyik legfontosabb feladata az államigazgatásban még meg-

huzódó reakciós elemek és reakciós vonások kiküszöbölése. 5 éves népgazdasági tervünk megvalósítása szinte követelte a helyi tanácsok felállítását. Népköztársaságunk Alkotmányának törvénybeiktatása óta a dolgozó parasztság bekapcsolódása a falu közügyeibe állandó növekedést mutat.

A termelő szövetkezeti csoportok megalakításával dolgozó parasztságunk legjobbjai a szocializmus építésének útjára léptek. Dolgozó parasztságunk politikai színvonala annyira emelkedett, hogy megfelel a tanácsok felállításához szükséges feltételeknek.

A helyi tanácsok felállításával a tömegek közvetlenül bekapcsolód-

tak az államügyek intézésébe. A központi és helyi igazgatás egyesült. A helyi államigazgatás szervei veszik át a gazdasági irányító szerepet.

Fontos, hogy a városok, megyék és járások mellett a községek is feltárják a jelentékeny helyi gazdasági erőforrásokat. 5 éves tervünket kiegészítik a megyék, városok és községek kezdeményezései.

Elsőrendű feladat, hogy eleven kapcsolat épüljön ki a dolgozó tömegek és az ügyintézés szervei között. Nagyjelentőségű a dolgozó tömegek megnyerése a tanácsok munkájának támogatására.

A tanácsoknak úgy kell gazdálkodni a reájuk bízott értékekkel,

javakkal, amint a szocialista hazafiságtól áthatott, népe ügyének sikeréért semmi fáradságtól vissza nem riadó közfunkcionáriusnak gazdálkodnia kell.

Azok a tisztviselők, akik a helyi tanácsok apparátusaiban folytatják munkájukat, a legjobb tudásukkal, legteljesebb odaadással kell, hogy kivegyék részüket a feladatok megoldásából és segítsék a választott tanácstagokat a munkájuk elvégzésében.

A helyi tanácsok működésük területén az egységes államhatalom képviselői. A helyi tanács vezeti a gazdasági, társadalmi és kulturális tevékenységeket, védi a dolgozók jogait. Feladatát képezi a helyi gazdasági terv és költségvetés megállapítása,

ezek végrehajtásának ellenőrzése, a helyi jellegű gazdasági vállalatok munkáinak irányítása, a közvagyon gyarapítása. A helyi tanács végrehajtja a törvényeket, a felsőbb rendeleteket és utasításokat, irányítja az alája rendelt államhatalmi és államigazgatási szervek munkáját.

Az államhatalom a tanácsok rendszerével az államigazgatás munkáját megszabadítja a bürokratikus eljárás korlátaitól és az eleven ügyintézés útjára viszi. Megkönnyíti a dolgozók számára az állam szervezetének áttekintését, módot ad a bürokratikus kinövéskekelszbenálló ellenőrzésre és harcra, biztosítja, hogy az ügyek elintézése közelebb

kerüljön az érdekelt lakossághoz.

A tanácsok jellegzetessége választott nivoltuk. Ez abban is jelentkezik, hogy a tanácsok rendelkező és intézkedő szervei: a végrehajtóbizottságok szintén a tanácsok sorából választott tagokból állanak. Hivatalból a végrehajtóbizottságoknak sen lehet senki a tagja.

A nép választotta tanácsok által kovácsolódnak egységes szervezetbe, hogy mindegyikük szilárd fegyelennel van alárendelve a felsőbb választott szervnek. Ez biztosítja az igazgatás tervszerűségét, országos egységét.

Az államhatalom és államigazgatás szerveinek e jellegzetessége jelenti azt, hogy a mi államunk

szervezeti felépítésének módszere a demokratikus centralizmus.

Községeinkben községi tanácsok működnek. Községi igazgatásunk életében a tanácsrendszer fordulópontot jelent. A tőkés és földesurak államának törvényeivel, jogszabályai-val méltán állott szemben a dolgozó nép. A népi demokrácia jogszabá-laiban a dolgozó tömegek többé nem az érdekeikkel szembenálló kényszert, hanem saját érdekük, saját akaratuk kifejezését látják.

A törvény szerint elvileg minden községben helyi tanácsot kell alakítani. Lehetővé teszi azonban a törvény, hogy az olyan kisebb települések, ahol a lakosság 500-500 fő-nél kevesebb, átmenetileg közös

községi tanácsot alakíthassanak.

Ezen rendelkezés szerint több mint ezer olyan község, amely eddig körjegyzőségi kötelékbe tartozott, most teljesen önálló közigazgatási szervezethez jut. Így ki lettek emelve a falvak régi igazgatási és kulturális elhanyagoltságukból.

A helyi tanácsok intézkedő és végrehajtó szervei a végrehajtóbizottságok. A végrehajtóbizottságok összehangolják azt a tevékenységet, amelyet eddig ugyanazon a területen a különböző főhatóságok alá tartozó szervek sokszor párhuzamosan végeztek, ami gyakran nehézségeket is okozott. A végrehajtóbizottságok munkájával tehát megvalósul a szakigazgatás fokozottabb egysége is.

A tanács tagjai sorából megválasztott végrehajtóbizottság vezeti a napi munkában az apparátust és így kovácsolódik szétválaszthatatlan egységgé a politikai és adminisztratív vezetés. A tanácsoknak úgy kell dolgozniuk, hogy a kapcsolatot mindjobban kiszélesítsék a dolgozók tömegeivel, mind több és több dolgozót tegyenek érdekeltté az államigazgatásban való részvételben.

A végrehajtóbizottság tehát a tanácsokon belül az ügyek tényleges vitelét végzi, a maga hivatali szervezetével. A végrehajtóbizottság felelő kettős irányítás érvényesül. Egyrészt a tanács irányítja munkájukat, másrészt a megfelelő szakminisztériumok szabják meg a végrehajtóbizott-

ság gyakorlati tennivalóit a szak-
kérdésekben.

Ez a kettős irányítás biztosítja, hogy az államhatalom akarata valóban érvényesül az államhatalom helyi szerveinek munkájában, másrészt azonban a végrehajtóbizottság jó munkája biztosítja azt, hogy a helyi szempontok mindenütt teljes mértékben érvényesüljenek.

A tanács munkájának súlypontja a végrehajtóbizottságon van. A tanács jó munkája elsősorban a végrehajtóbizottság jó munkájától függ. A végrehajtóbizottság munkája az igazgatási feladatok mellett gazdasági feladatokkal bővül ki. Ez a feladat fokozott felelősséget jelent a végrehajtó-bizottság részére.

A felsőbb szervektől érkező utasítások, rendelkezések végrehajtásának megszervezése, a végrehajtás ellenőrzése a végrehajtóbizottság feladata.

A hosszabb lejáratu feladatok megoldásával, lebonyolításával, a munka ellenőrzésével a végrehajtóbizottságnak rendszeresen kell foglalkoznia, rajta kell tartania a kezét, egészen addig, amíg a munka teljes egészében elvégezve nincs.

A végrehajtóbizottság bármelyik tagja kezdeményezheti azt, hogy valamelyik kérdéssel közvetlenül a végrehajtóbizottság foglalkozzék. A végrehajtóbizottság tagjainak ez a joga magában foglalja azt a kötelességüket is, hogy saját munkaterü-

leteikről felhozzák mindazokat a kérdéseket, melyek a végrehajtóbizottság elé kívánkoznak.

A tanácsok megalakulásából új gazdasági eredményeknek kell születniök. Az elmúlt idők uri vármegegyeje a gazdasági életben igen csekély, a termelés irányításában pedig semmiféle szerepet nem játszott.

A felszabadulás után a mezőgazdaság területén láthattuk, hogy a községi jegyzők, később a "MEZIG"-ek alaposan kivették részüket a feladatok megoldásából. Eredményes munkát végeztek a gazdasági albizottságok is amelyek különösen kezdetben sok helyi feladatot megoldottak és igyekeztek összefogni a különböző gazdasági szerveket.

A községi tanács gazdasági működésének szabályozásánál alapkövetelmény a szocialista termelés, valamint az egyre növekvő szükségletek biztosítása.

A gazdasági munka megszervezésénél a tanács saját körében és hivatali szervezetében egyaránt az egyéni felelősséget érvényesíti. Minden gazdasági vezető megfelelő, meghatározott munkáért felel. Az egyéni felelősség elvét már a tanácsok munkájának megszervezésénél be kell vezetni és a legszigorúbban érvényesíteni.

A tanácsok munkája csak a Párt politikai vezetése mellett folyhat. Az új élet a Párt győzelme nyomán született a dolgozók számára, a

Párt politikájának eredménye a tanácsok megalakulása és ezen keresztül a nép politikai és gazdasági erejének növekedése.

A tanácsokban dolgozó kommunistákra és pártonkívüliekre egyaránt újfajta munka vár. Ezt az újfajta munkát csak új munkamódszerekkel lehet elvégezni. Minden község gazdasági fejlődése fogja kézzelfoghatóan bizonyítani, hogy vezetőiben mekkora volt a felelősségérzet, az éberség a dolgozónép ügyétiránt.

A tanácsrendszer a mezőgazdasági igazgatás területén hozza negleggyorsabban döntő eredményeit, hiszen a mezőgazdasági igazgatásban már a régi szervezet mellett is több olyan igazgatási szervet

létesítettünk, amelyek a tanácsrendszer elemeinek tekinthetők.

A helyi mezőgazdasági szervek feladata az, hogy a földművelésügyi minisztérium által megadott tervek és a tervfeladatokhoz kidolgozott irányelvek alapján közvetlenül és operatív módon irányítsák a helyi mezőgazdasági tevékenységet. Maradnak azonban olyan feladatok, amelyek továbbra is a minisztérium közvetlen központi irányítása alatt állanak.

Ötéves tervünk végrehajtásában, de különösen a termelészövetkezeti mozgalom fejlesztésében óriási feladat hárul az államapparátusra, elsősorban a községi, járási és megyei tanácsokra. Külön figyelmet kell

szentelni az új tanácsoknak, melyek vezetői közül sokan még nem rendelkeznek a megfelelő szaktudással, tapasztalattal s akiknek járatlanságát a közügyek intézésében a tanácsapparátusában megbuvó ellenség feltétlenül ki fogja használni.

A tanácsokat a falun száz és száz szál fűzi a mezőgazdasághoz, benne a fejlődő termelészövetekhez, állami gazdaságokhoz, gépállomásokhoz. Jó tanácsok nélkül nemcsak jó közigazgatás, de jó termelészövetkezeti fejlődés sem lesz.

A tanácsok néhány hónapos működése megmutatta, hogy a szovjetekhez hasonlóan nálunk is a tanácsok nem egyszer az ellenség eszközévé lettek. Azon a címen, hogy

biztosítani kell a közigazgatás zökkenőmentes folytatását, ezenkívül támogatni kell a közigazgatási tapasztalattal nem rendelkező tanácselnököket, ugrásszerűen megszorodott a tanácsok apparátusaiban dolgozó volt horthysta tisztviselőknek a száma. Különösen megnöttek a községi és járási végrehajtó bizottságok titkárai között a horthysta elemek. Ezekre a titkárokra van bízva többek közt a gabona- és élelembegyűjtés.

A tanácsok új szervezetek, melyek a legközelebbi esztendőben szakadatlanul rá lesznek szorulva a Párt és a kormány folytonos segítségére, támogatására, tanácsaira. Ahol a Párt és a párttitkár foglalkoznak a tanáccsal, segítenek a tanács-

elnöknek, aktívan résztvesznek a tanácsok munkájában, ott a tanácsok munkája jó és egészséges. A termelőszövetkezetek is ott nőttek meg leggyorsabban, ahol a tanácsok teljes erővel támogatták őket.

A falu szocialista építésének, a gépállomások, az állami birtokok, de különösen a termelőszövetkezetek fejlesztésének sikerét csak az biztosítja, ha pártunk minden szerve segíti.

A népművelési csoport döntő feladata az iskolán kívüli tömegek oktatása és nevelése és ezen belül a kulturotthon-mozgalom szervezése, kulturotthonok létesítésének és működésének támogatása, valamint ellenőrzése. Itt különösen rá kell mutatni

arra, hogy a helyi tanácsoknak, amelyek közvetlenül a lakosságra támaszkodnak, mozgósítaniok kell a dolgozóknak a tömegeit annak érdekében, hogy új kulturotthonok számai épülhessenek fel.

A népművelési csoport hatáskörébe tartoznak a tömegoktatással kapcsolatos összes feladatok, így a közismereti tanfolyamok, a kulturális tanfolyamok, valamint a "Szabad Föld Téli Esték" szervezése is.

A tanácsok keresztül megvalósul a közegészségügyi és szociális életszínvonal emelkedésében legközvetlenebbül érdekelt dolgozóknak egészséges kapcsolata az ezeket a feladatokat ellátó szervekkel. Ez a kapcsolat dolgozó népünk

kezdemenyezését fejleszti, hatékonyan segíti elő a szakfeladatokat ellátó osztályok helyes működését, biztosítja a dolgozó nép ellenőrzését és a dolgozó nép érdekeinek érvényesülését.

Az újtipusu közegészségügyi és népjóléti igazgatás egyedül alkalmas a szociális felelősség, a szociális és egészségügyi viszonyok javításának és a széles néprétegeket érintő egészségvédelem fontosságának széles alapokon való tudatosítására és a tömegek nevelésére. A dolgozók ezeken az új szervezeteken keresztül ismerik fel valójában az állam megváltozott tevékenységének lényegét, annak célját és így lesznek ezek a dolgozók érdekeit szol-

gáló kezdeményező aktivitás és demokratikus építés komoly szervei.

A helyi tanácsok csak akkor tölthetik be feladataikat, ha a dolgozó nép széles rétegei hozzászoknak új jogaikhoz, megtanulják azok gyakorlását, aktívan kapcsolódnak be az igazgatás napi munkájába, ha kezdeményezésükkel, tanácsaikkal, bírálatukkal segítik, támogatják az államhatalom szerveinek tevékenységét.

Hozzá kell szoktatni a dolgozó népet, hogy igazgatását sajátjának tekintse.

A gazdasági irányító szerep nemcsak a tanácsok feladatkörében újkeletű, hanem egész államigazgatásunkban is. A burzsoá Magyarország állama csak szűkreszabott, rendé-

szeti feladatkört látott el. Gazdasági funkciókat a burzsoázia csak olyan teületeken végeztetett állammával, ahol a magántőkésék profitját mozdította elő: a nagy közmüveknél, közüzemeknél.

Népi demokráciánk szocialista tervgazdálkodást folytat, tehát az egész gazdasági élet irányítója; a népvagyon nagyrészenek kezelője, tehát közvetlenül résztvesz a termelésben és a kereskedelemben.

Ez a hatalmas, a régi államigazgatásénál összehasonlíthatatlanul szélesebb, mélyebbreható tevékenység már nem intézhető tovább centrálisan, központi kormányzati úton. Ezekből a gazdasági feladatokból megfelelően ki kell venniök részüket

a helyi tanácsoknak.

A helyi tanácsok feladat körében éppen ez a terület az, amely a legkevésbé kialakult, amelynek terein a tanácsok hivatalos szerveinek legkisebb a gyakorlatuk. Ezen a területen sok még a tisztázatlan kérdés. A Párt utmutatásai, a Szovjetunió tapasztalatainak gondos és alapos tanulmányozása és nem utolsósorban a milliós tömegek kezdeményezése és egyre fokozódó bekapcsolódása útján kell fokról-fokra kialakítani, kiszélesíteni azt a tevékenységi kört, amelyet a helyi tanácsok gazdasági téren majd ellátnak.

Különösen fontos szerep vár a tanácsokra azoknak a termelési

területeknek a megszervezésében, amelyeken nagyszámban működnek magántermelők, így az egyéni parasztgazdaságoknak és a kisiparnak az irányításában. A szocialista tervgazdaság alapfeltétele: ennek a szektornak minél szélesebb bevonása a tervszerű munkába. A tanácsokra vár az a feladat is, hogy a párt irányításával és a megfelelő társadalmi szervek széleskörű bekapcsolásával, a termelésnek ezt a területét is az eddiginél jobban beilleszték tervgazdaságunkba.

Tanácsi szervezetünk kialakításánál döntő segítséget jelent, hogy a Szovjetunió tapasztalataira, sok küzdelem árán kialakult rendszerére és gyakorlati segítségére

támaszkodhatunk. E mellett azonban a tanácsrendszernek a mi adott körülményeinkre, a mi helyzetünkre való alkalmazása, a részletmegoldások kialakítása a mi feladatunk. Ezért a tanácsi szervezet működésének kialakításakor elsősorban a Párt utmutatására kell támaszkodnunk, pártunk tanítására, a marxi-leninisztyálini elméletre, mely megadja a lehetőséget az adott helyzetben való tájékozódásra, az események belső összefüggéseinek megértésére.

Az államigazgatás munkájába mind nagyobb számban bekapcsolódó dolgozók ezreinek és százezreinek tapasztalata, közreműködése fogja nálunk is kialakítani a tanácsok gazdasági működésének helyes

utját, a népgazdaság egyetemes érdekeinek s a helyi követelményeknek helyes egyensúlyát. Ezekre a tapasztalatokra építve kell a tanácsok szervezetét és működési körét fokról-fokra fejleszteni és tartalommal megtölteni.

A munkásosztály Pártunk vezetésével a helyi tanácsokon keresztül bevonta az államigazgatás munkájába a dolgozók széles tömegeit, elsősorban a dolgozó parasztságot, éppen azokat, akiket a kizsákmányoló földesuri burzsoá osztályok az ország egész megelőző történelme során az államélet minden területéről kirekesztettek, akiket legelenibb emberi és állampolgári jogaiktól megfosztottak. Az egy-

szerü parasztemberek milliói a régi közigazgatás helyi szerveiben látták legnagyobb ellenségüket, A községháza, amely kirabolta, megalázta és megfélemlítette a falu dolgozó népét, mindig gyűlöletes volt dolgozó parasztságunk szemében.

A népi demokratikus állam létrehozásával, a helyi tanácsok létrehozásával a népelnyomó, kizsákmányoló állam örökre és végérvényesen eltűnt népünk életéből.

A helyi tanácsok megalakulásától eltelt négy hónap munkájának egyik legnagyobb tanulsága, hogy olyan nagy átalakulás, mint a régi burzsoá kizsákmányoló állangépezet megsemmisítése és helyébe a demokratikus néphatalom helyi szerveinek

megteremtése, nem megy simán, nem megy harcok nélkül, ellenkezőleg: az osztályharc kiéleződésének, egyre fokozódó élesedésének viszonyai között megy végbe.

Népi demokratikus államhatalmunk helyi szervei a tanácsok akkor lesznek a munkásosztály erős politikai támaszpontjai a falun, ha pártszervezeteink vezetésével a szervezett szegényparasztságra támaszkodunk.

A dolgozók viszonya az államhoz, főképpen a falun, nem változik meg azonnal és gyökeresen a régi földbirtokos-kapitalista államgépezet szétzúzása után. A helyi tanácsok létrehozása sem elegendő ahhoz, hogy a népi demokrácia ál-

lamhatalnához és jogrendjéhez való viszony terén azonnal mélyenszántó változás menjen végbe.

A dolgozó parasztság legszélesebb tömegeit átfogó felvilágosító, oktató és nevelő munkára van szükség, hogy a dolgozó parasztság megértse, mit jelent a hatalomban végbement változás, hogy felismerje, hogy az államhatalom helyi szervei valóban a dolgozó nép érdekeit képviselik. Fel kell világosítani a falu dolgozó népét arról, hogy az egyéni és állami, a helyi és központi érdekek a népi demokráciában nem állnak szemben egymással, hogy a helyi és központi hatalom között nincsenek és nem lehetnek ellentétek, hogy a helyi tanácsok ezeknek

az érdekeknek az egységét testosítik meg.

A helyi tanácsok fogyatékoságainak és hibáinak kiküszöbölése elengedhetetlen feltétele annak, hogy a helyi tanácsaink megerősödjenek, a dolgozó nép. és a tanácsok közti kapcsolatok elmélyüljenek és nem utolsósorban annak, hogy dolgozó parasztságunk körében mind szélesebben tudatosodjon a saját államához való viszonya, hogy tanácsaink hatalmas lendítői és helyi irányítói lehessenek az új és nagyszerű népgazdasági terveknek és feladatoknak.

Forrásmunkák:

Rákosi Mátyás referátuma a
MDP II.Kongresszusán.

Vas Zoltán előadása

Beér János tanulmánya

Fajth Tibor tanulmánya a Magyar
Szovjet Közgazdasági Szemlében

Dr.Csizmadia Andor és

Dr.Karcsay Sándor Magyarország
Közigazgatása c.könyve.

"Faluk és Város"c.folyóiratok

"Tanácsok"c.folyóiratok.